

XALQ VA MILLAT BIRDAMLIGIDA MA'NAVIYATNING O'RNI

Toshkent Axborot Texnologiyalari Universiteti Samarqand filiali talabasi

Baxshullayev Ozodbek

Anotatsiya: Mazkur maqolada xalq va millat birdamligini mustahkamlashda ma'naviyatning ahamiyati, uning jamiyat hayotidagi o'rni va milliy qadriyatlarning tiklanishidagi rolga bag'ishlangan. Maqolada Islom dinining insonlar orasida hamjihatlik, mehr-oqibat va adolatni targ'ib etishdagi hissasi, shuningdek, tasavvufiy tarbiyaning milliy birdamlikni shakllantirishdagi o'rni tahlil qilinadi. Xalq birligini ta'minlashda ma'naviy poklanish, axloqiy qadriyatlar va diniy tushunchalarning jamiyatga ta'siri haqida so'z boradi.

Kirish: Zamonaviy dunyoda globalizatsiya, madaniy almashinuv va ijtimoiy o'zgarishlar natijasida milliy qadriyatlarning saqlanishi va rivoji muhim masalaga aylangan. Xalq va millat birdamligi nafaqat iqtisodiy yoki siyosiy birlikni, balki ma'naviy hamjihatlikni ham talab qiladi. Islom dini va tasavvufiy ta'limotlar insonlarni mehr, rahm-shafqat, adolat va poklikka chaqiradi, bu esa jamiyatda birdamlikni mustahkamlaydi.

Asosiy qism:

Ma'naviyat – Milliy Birlikning Asosi.

Milliy birlikning mustahkamligi va barqarorligi, avvalo, ma'naviy qadriyatlarga asoslangan. Ma'naviyat – bu nafaqat diniy e'tiqodlar, balki insonning axloqiy kamoloti, madaniy merosiga sadoqati va jamiyatdagi hamjihatlik tuyg'usini ifodalovchi tushunchadir. Qur'oni Karimda Alloh taolo:

"Hammangiz Allohga ipaklanglar, birlashinglar va Allohning ipagiga mahkam yopishinglar, parokanda bo'lmanglar" *(Oli Imron surasi, 103-oyat)*

deb buyuradi. Bu oyat milliy birlikning ma'naviy jihatini ta'kidlab, insonlarni birdamlikka chaqiradi.

Ma'naviyatning Milliy Birlikdagi O'rni

1. Qadriyatlarning Saqlanishi

○ Ma'naviyat orqali milliy an'analar, tillar, madaniy meros va diniy e'tiqodlar avlodlar o'rtasida saqlanib qoladi.

○ Masalan, Ramazon, Qurbon hayiti kabi diniy bayramlar yoki Navro'z kabi milliy an'analar xalqni birlashtiradi.

2. Axloqiy Poklik va Hamjihatlik

○ Tasavvufda qalbni tozalash, nafsni poklash kabi tushunchalar insonlarni adolatli, mehribon va halol bo'lishga undaydi.

○ Bu esa jamiyatda ishonch, birodarlik va birdamlikni mustahkamlaydi.

3. Diniy Va Milliy Qadriyatlarning Uyg'unligi

○ Islom dini har qanday millatning o'ziga xos qadriyatlarini hurmat qiladi.

○ Masalan, Islomda "**Vatan muhabbati imondandir**" hadisi milliy birlikni ruhiy jihatdan mustahkamlaydi.

4. Ijtimoiy Adolat va Barqarorlik

○ Ma'naviy jihatdan barkamol insonlar jamiyatda adolat, halollik va rahm-shafqatni targ'ib qiladi.

○ Bu esa ijtimoiy nizolarni kamaytirib, birdamlikni oshiradi.

Milliy Qadriyatlarning Tiklanishi

Zamonaviy dunyoda globalizatsiya, madaniy o'zgarishlar va axborot texnologiyalarining rivoji tufayli milliy qadriyatlarning ahamiyati tobora ortib bormoqda. Milliy qadriyatlarning tiklanishi – bu nafaqat an'analarni saqlab qolish, balki ularni yangi sharoitlarga moslashtirib, kelajak avlodlarga yetkazish jarayonidir. Bu jarayon jamiyatning ma'naviy, madaniy va ijtimoiy jihatdan mustahkamligi uchun muhimdir.

1. Milliy Qadriyatlarning Ahamiyati

Milliy qadriyatlar – bir xalqning tarixi, madaniyati, diniy e'tiqodi va axloqiy me'yorlarining uyg'unligidan iborat. Ularning asosiy vazifalari:

- **Milliy kimlikni saqlash** – xalqning o'ziga xosligini himoya qilish.
- **Ijtimoiy barqarorlik** – insonlarni birdamlik va hamjihatlikka undash.

- **Ma'naviy tarbiya** – yoshlarni vatanparvarlik, halollik, mehnatsevarlik kabi fazilatlar bilan shug'ullantirish.

Qur'oni Karimda Alloh taolo:

"Ey insonlar! Biz sizlarni bir erkak va bir ayoldan yaratdik, sizlarni xalqlar va qabilalar qildikki, bir-biringizni tansinglar" *(Hujurot surasi, 13-oyat)*.

Bu oyat milliy farqlarni tabiiy deb tan oladi, lekin ular orasida adolat va hurmatni talab qiladi.

2. Milliy Qadriyatlarni Tiklashning Asosiy Yo'llari

1. Madaniy Merosni Qayta Kuchaytirish

- An'anaviy san'at, musiqa, adabiyot va milliy kiyimlarni qo'llab-quvvatlash.

- Maktablarda va oliy o'quv yurtlarida milliy madaniyatga oid darslarni kiritish.

2. Diniy Va Ma'naviy Tarbiyani Rivojlantirish

- Qur'on, hadis va tasavvufiy ta'limotlar orqali insonlarda axloqiy poklikni oshirish.

- Masjid, madrasa va ma'rifiy markazlarda milliy-diniy qadriyatlarni o'rgatish.

3. Oilada Milliy Tarbiyani Mustahkamlash

- Bolalarga erta yoshdan vatanparvarlik, mehnatsevarlik, kattalarga hurmat kabi fazilatlarini singdirish.

- Ota-onalarning farzandlariga milliy ibratli misollar ko'rsatishi.

4. Zamonaviy Texnologiyalardan Foydalanish

- Internet, ijtimoiy tarmoqlar va OAV orqali milliy qadriyatlarni targ'ib qilish.

- Milliy kontent ishlab chiqarish (filmlar, hujjatli dasturlar, podcastlar).

5. Davlat Siyosatida Qo'llab-Quvvatlash

- Milliy madaniyatni qo'llab-quvvatlovchi qonunlar va dasturlarni ishlab chiqish.

- Xalqaro hamkorlikda o'z madaniy merosini himoya qilish.

3. Milliy Qadriyatlarning Jamiyatga Ta'siri

- **Birdamlikni oshiradi** – insonlar umumiy madaniy va ma'naviy qadriyatlar atrofida birlashadi.

- **Yoshlarni ma'naviyatli qiladi** – yosh avlod o'z tarixi va an'alarini hurmat qiladi.

- **Jamiyatda barqarorlikni ta'minlaydi** – ijtimoiy nizolar kamayadi, insonlar o'rtasida ishonch kuchayadi.

Zamonaviy Jamiyatda Ma'naviy Birdamlik.

Zamonaviy dunyoda texnologiyalar rivojlangan sari insonlar o'rtasidagi an'anaviy aloqalar susayib, individualizm va g'ayriinsoniy munosabatlar kuchaymoqda. Bunday sharoitda ma'naviy birdamlik – nafaqat diniy, balki ijtimoiy, madaniy va axloqiy jihatdan ham jamiyatni birlashtiruvchi muhim omilga aylangan.

1. Zamonaviy Jamiyatda Ma'naviy Birdamlikning Ahamiyati

- **Globalizatsiyaga qarshi turish** – milliy va diniy qadriyatlarni saqlab qolish.

- **Ijtimoiy parokandalikni bartaraf etish** – insonlarni ma'naviy jihatdan yaqinlashtirish.

- **Psixologik barqarorlik** – ruhiy tushkunlik, yolg'izlik va begonalashuv kabi muammolarga qarshi kurash.

- **Yoshlarni ma'naviy tarbiyalash** – axloqiy qadriyatlarni mustahkamlash.
Qur'oni Karimda Alloh taolo:

"Barchangiz Allohning ipagiga mahkam yopishinglar, parokanda bo'lmanglar" *(Oli Imron surasi, 103-oyat)*.

Bu oyat zamonaviy jamiyatda ham birlik va birdamlikning ahamiyatini ta'kidlaydi.

2. Zamonaviy Jamiyatda Ma'naviy Birdamlikni Kuchaytirish Yo'llari

a) Diniy Va Ma'naviy Targ'ibotni Zamonaviy Usullarda Olib Borish

- **Masjid va ma'rifiy markazlarda interfaol darslar** – yoshlarni jalb qilish uchun zamonaviy usullar (onlayn kurslar, webinarlar).

- **Ijtimoiy tarmoqlarda ma'naviy kontent** – ilhomlantiruvchi videolar, podkastlar, ma'rifiy postlar.

- **Diniy dasturlar va filmlar** – Qur'on, hadis va tasavvufiy hikmatlarni qiziqarli tarzda yetkazish.

b) Oilaviy Va Mahalliy Hamjamiyatlarni Faollashtirish

- **Oilada ma'naviy muhitni shakllantirish** – farzandlar bilan birga ibodat qilish, diniy bayramlarni nishonlash.

- **Mahalla va turar joylarda ma'naviy tadbirlar** – diniy suhbatlar, xayriya marosimlari, qo'shma iftorliklar.

c) Ta'lim Tizimida Ma'naviy Qadriyatlarni O'rgatish

- **Maktab va universitetlarda axloq darslari** – yoshlarga insoniy, milliy va diniy qadriyatlarni o'rgatish.

- **Tarix va madaniyatni yangicha talqin qilish** – milliy qahramonlar, tasavvuf ulamolari hayoti orqali ibratli darslar berish.

d) Ijtimoiy Loyihalar Va Ko'ngillilar Harakati

- **Xayriya va ijtimoiy yordam** – qashshoq, yetim va nogironlarga yordam ko'rsatish orqali hamjihatlikni rivojlantirish.

- **Ekologik va ma'naviy tashabbuslar** – daraxt ekish, toza suv taqsimotini tashkil etish kabi loyihalarda ishtirok etish.

3. Zamonaviy Jamiyatda Ma'naviy Birdamlikka To'siqlar

- **Individualizm va g'ayriinsoniy munosabatlar** – insonlarning o'z manfaatlarini ustun qo'yishi.

- **Virtual dunyoning ta'siri** – haqiqiy aloqalar o'rnini ijtimoiy tarmoqlar egallashi.

- **Madaniy globalizatsiya** – milliy qadriyatlarning chet el madaniyati ta'sirida o'zgarishi.

4. Yechimlar Va Takliflar

- **Diniy yetakchilar va olimlarning faolligi** – jamiyatni ma'naviy jihatdan boshqarish.

- **Davlat va nodavlat tashkilotlarning hamkorligi** – ma'naviy targ'ibotni keng miqyosda olib borish.
- **Yoshlarni jalb qilish** – ularga mos yangicha usullarda ma'naviy targ'ibot qilish.

Xulosa: Zamonaviy dunyoda globalizatsiya, texnologik taraqqiyot va madaniy almashinuvlar jamiyatni bir tomondan rivojlantirsa, ikkinchi tomondan ma'naviy qadriyatlarning susayishiga olib kelmoqda. Shu sharoitda ma'naviy birdamlik nafaqat milliy birlikni mustahkamlash, balki insonlarning ruhiy tushkunlik, begonalashuv va ijtimoiy parokandalik kabi muammolariga yechim bo'lib xizmat qiladi. Zamonaviy jamiyatda ma'naviy birdamlikka to'siq bo'luvchi omillar – individualizm, virtual dunyoning haddan tashqari ta'siri va madaniy globalizatsiyaning salbiy oqibatlaridir. Biroq, diniy yetakchilar, davlat va nodavlat tashkilotlarning hamkorligi, shuningdek, yoshlarni faol jalb etish orqali bu to'siqlarni engish mumkin. Yakun qilib aytganda, ma'naviy birdamlik – bu nafaqat milliy qadriyatlarni saqlab qolish, balki jamiyatni ruhiy jihatdan mustahkamlovchi, insonlarni mehr, rahm-shafqat va adolat yo'lida birlashtiruvchi kuchdir. Faqat ma'naviy jihatdan barkamol, birdam jamiyatgina zamonaviy dunyoda o'z o'rnini mustahkamlab, barqaror rivojlanishni ta'minlashi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. **Qur'oni Karim**
2. Oli Imron surasi, 103-oyat
3. Hujurot surasi, 13-oyat
4. **Hadislar**
5. "Vatan muhabbati imondandir" (Hadis)
6. Imom Termiziy rivoyatlari
7. **Tasavvufiy Asarlar**
8. Imom G'azzoliy. *Ihyo Ulumid-Din* ("Dinning Jonlantiruvchi Ilmlari")
9. Shayx Abdulqodir Jiloniy. *Futuhul Ghayb*
10. Ahmad Zarruq. *Qoidatul-Tasavvuf*
11. Bahouddin Naqshband. *Tasavvufiy Risolalar*

12. **Zamonaviy Diniy Nashriyotlar**

13. Shayx Muhammad Sodik Muhammad Yusuf. *Tasavvuf Nima?* (Hilol Nashr, 2008)

14. Shayx Muhammad Sodik Muhammad Yusuf. *Qalb Hayoti* (Hilol Nashr, 2012)

15. **Elektron Manbalar**

16. **Islom.uz** – Shayx Muhammad Sodik Muhammad Yusuf asos solgan diniy-ma'rifiy portal

17. **Muslim.uz** – O'zbekiston Musulmonlari Idorasining rasmiy sayti

18. **Tafsir.uz** – Qur'oni Karim tafsirlari portali

19. **Ares.uz** – O'zbekiston Xalqaro Islom Akademiyasining maqolalar bazasi

20. **Ilmiy Maqolalar va Tadqiqotlar**

21. Abu Nasr Sarroj. *Al-Luma' fi't-Tasawwuf* (Tasavvuf Asoslari)

22. Shayx Najmiddin Kubro. *Tasavvuf Nazariyalari*

23. **Milliy Madaniyat va Ma'naviyatga Oid Manbalar**

24. Ahmad Yassaviy. *Hikmatlar*

25. O'zbekiston Respublikasi "Ma'naviyat va Ma'rifat" dasturi